

Ба Шурои диссертациони 6D.KOA-058
назди ДДОТ ба номи Садриддин Айни
(734003, ш. Душанбе, х. Рӯдакӣ, 121)

ТАҚРИЗИ

муқарризи расмӣ Амонатова М.А. ба диссертатсияи Симоилбеков Асрор Музофирович дар мавзӯи “Имкониятҳои истифодабарии самараноки сарватҳои таърихӣ фарҳангии минтақаи кӯхистони Бадахшон дар ташкили ҳудудии сайёҳӣ” барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои география аз рӯи ихтисоси 25.00.24 – географияи иқтисодӣ, иҷтимоӣ, сиёсӣ ва рекреатсионӣ

Диссертатсияи Симоилбеков Асрор Музофирович дар мавзӯи “Имкониятҳои истифодабарии самараноки сарватҳои таърихӣ фарҳангии минтақаи кӯхистони Бадахшон дар ташкили ҳудудии сайёҳӣ” барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои география пешниҳод шудааст. Яке аз масъалаҳои муҳими мавзӯи таҳқиқшаванда, рушди сайёҳии таърихӣ фарҳангӣ дар ҳудуди ВМКБ ба ҳисоб меравад. Мундариҷаи диссертатсия дар муқаддима аз се боб ва 13 зербоб, ҳулосаю тавсияҳо, рӯйхати адабиёт иборат аст. Матни диссертатсия дар 178 саҳифаи компютерӣ, аз ҷумла, 9 расм ва 36 ҷадвал оварда шудааст.

1. Муҳимияти мавзӯи диссертатсия.

Дар шароити муосир муҳимияти мавзӯи таҳқиқшаванда аз он иборат мебошад, ки тайи солҳои охир рушди сайёҳӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон рӯ ба афзоиш ниҳода истодааст. Яке аз минтақаҳои, ки дар солҳои охир диққати ҳар чӣ бештари сайёҳони ҷаҳониро ба худ ҷалб намудааст, ин ҳудуди ВМКБ - и Ҷумҳурии Тоҷикистон маҳсуб ёфта, он бо хусусиятҳои табиӣ, геоландшафтӣ, иқлимӣ, манзараҳои табиӣ, олами набототу ҳайвонот аз тамоми ғӯшаю канори Осиёи Марказӣ ва давлатҳои ҳамҷавор ба кулӣ фарқ дорад.

Диссертатсияи Симоилбеков Асрор Музофирович муаррифии маҳсулот ва мероси таърихӣ фарҳангӣ ва ворид шудан ба арсаи бозори байналмилалӣ сайёҳӣ як ҷанбаи муҳими вазифаи иҷтимоию иқтисодӣ, баланд бардоштани сатҳи некӯаҳволӣ, сифати зиндагии мардуми маҳаллӣ, ҳифзи мероси таърихӣ фарҳангии онҳо, ҷузъҳои анъанавии тарзу усули зиндагӣ барои наслҳои оянда ва гузаштан ба роҳи инноватсионӣ рушд, таълиф гардидааст.

Илова ба ин, минтақаи мазкур дорои имкониятҳои беҳамтои таърихӣ фарҳангӣ (ёдгориҳои таърихӣ, фарҳангӣ ва меъморӣ, ашёҳои таърихӣ, биноҳо, иншоотҳо ва ғ.), инчунин, бовучуди сукувати ғурӯҳҳои

гуногуни этникӣ, ки барои ҳар кадомашон расму русум, урфу одат, анъана ва тарзи зиндагонии ба худ хосро доранд, сол аз сол таваҷҷӯҳи ҳар чӣ бештареро ба худ ҷалб намуда истодааст.

Дар кори диссертатсионии Симоилбеков Асрор Музофирович оид ба бозёфтҳои таърихӣ археологӣ, мавзеъҳои гуногуни Бадахшон ба давраҳои гуногун маълумоти муфассал дода шудааст. Масалан, мавзеи «Тоҷфар» (Чештебеи, ноҳияи Мурғоб), ба давраи полеолитӣ - 40-20000 соли то мелодӣ, бошишгоҳи Алиҷул - 20-12 ҳазор соли то мелодӣ, бошишгоҳи Ошхона -8-5 ҳазор соли то мелодӣ, нигораҳои кули Яшикул, нақшҳои рӯи сангии ғорҳои ноҳияи Мурғоб, қабристонҳои Қизилработ, Какуйбек ва Оқчилгаи мавзеи Лангари ноҳияи Ишкошим, далели мубрамияти таҳқиқоти муаллиф мебошанд.

2.Навоварии илмӣ таҳқиқот.

Дар кори диссертатсионӣ муаллиф аз таҳияи усулҳои ташкиливу иқтисодӣ оид ба баланд бардоштани ҷолибияти сарватҳои таърихӣ фарҳангии ВМКБ, ки дар раванди таҳқиқот натиҷаҳои асосии зерини навоварии илмӣ кори диссертатсиониро ташкил менамояд, муайян гардидааст:

- бори аввал дар диссертатсия дар шароити минтақаи кӯҳистон назария ва асосҳои ташкилии фаъолияти сайёҳии таърихӣ фарҳангӣ омӯхта шуда, объектҳои таърихӣ фарҳангии минтақаи кӯҳистони Бадахшон ҳамчун манбаи потенциали сайёҳӣ, нақши онҳо дар рушди сайёҳии кишвар тавсиф карда шуданд;

- дар асоси тафриқаи ҳудуд вобаста аз мавҷудияти сарватҳои таърихӣ фарҳангӣ ва дараҷаи мусоид будани ҳудуд ва минтақаи омӯзишӣ соҳаи сайёҳӣ ба ноҳияҳои алоҳида ҷудо карда шудааст;

- ареалаҳои асосии рушди босамари сайёҳии таърихӣ фарҳангӣ дар ҳудуди минтақаи омӯзишӣ муайян шуда, дар асоси таҳлили мушкilot иқтидори сайёҳии минтақа муайян карда шудааст;

- дар асоси омӯзиши равишҳои методологии осори таърихӣ фарҳангии минтақа модели мувофиқи ташкиливу иқтисодӣ пешниҳод шудааст, ки истифодаи самараноки он ба баланд бардоштани самаранокии ин намуди фаъолияти сайёҳӣ дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон мусоидат менамояд;

- дар асоси таҳлили ҳаматарафаи мушкilot, афзалиятҳои стратегӣ сайёҳии таърихӣ фарҳангӣ муайян карда шуда, самтҳои самарабахши рушди соҳа дар ҳудуди ВМКБ асоснок карда шудааст;

- бо мақсади баланд бардоштани нерӯи ин намуди фаъолияти сайёҳӣ барои ҳалли мушкilotи иҷтимоӣ иқтисодӣ ва дигар

проблемаҳои минтақа, роҳҳои самаранокӣ идоракунии фаъолияти сайёҳии таърихӣ фарҳангӣ муайян карда шуда, барои дар амалия ҷорӣ намудани бандҳои он, пешниҳоди тавсияҳо манзур гардидаанд.

Дар баробари ин, истифодаи сарватҳои таърихӣ ва фарҳангии минтақа бо мақсадҳои сайёҳӣ таҳқиқоти дақиқу асоснокӣ илмиро талаб намуда, равшан намудани мушкилотҳои соҳа ва коркарди механизми аз ҷиҳати илмӣ асоснокшудаи ҳаллу фасли онҳо, ба рушди самаранок ва устувори соҳа мусоидат менамояд.

3. Дарачаи дурустии натиҷаҳо.

Муаллиф мавзӯи таҳқиқот, мақсад ва вазифаҳои онро вобаста ба нақшаи мантиқии диссертатсия муайян карда, методикаи дар таҳқиқоти олимони соҳа асосёфтаре дар таҳлили хусусияти ҷалби сармоя ба рушди инфрасохтор истифода намудааст.

Диссертатсияи Симоилбеков А.М. асари мукаммали илмӣ буда, масъалаҳои дар он гузошташударо ҳал менамояд ва ба хулосаҳои мушаххаси назариявӣ оварда мерасонад.

4. Арзёбии мазмунӣ диссертатсия ва мукаммалии он.

Мундариҷаи диссертатсия дар муқаддима, се боб, хулоса ва замима оварда шудааст.

Мақсад ва вазифаҳои ба миён гузоштаи диссертатсия амалӣ гардида, ҳуди диссертатсия дар ин бобат пурра ба анҷом расидааст ва дар он ягонагии дохилӣ ҳос аст.

Дар муқаддима муҳимияти мавзӯи таҳқиқот асоснок шуда, дарачаи омӯзиши масъалаи баррасишаванда ошкор гардидааст.

Ҳадаф ва вазифаҳои таҳқиқот ташаккул ёфта, навоварии илмӣ ва арзиши амалии кор муайян гардида, объектҳо ва усулҳои таҳқиқот низ нишон дода шудааст.

Дар боби аввали диссертатсия “Асосҳои илмию назариявии рушд ва инкишофи сайёҳии таърихӣ фарҳангӣ” оид ба мафҳум ва сохтори сарватҳои таърихӣ фарҳангӣ, мавқеи онҳо дар рушди сайёҳии минтақаҳои кӯҳӣ, хусусиятҳои функционалии фаъолияти соҳа, равандҳои мухталифи ташаккулёбии соҳа дар мавзӯҳои кӯҳӣ ва сайёҳии таърихӣ фарҳангӣ ҳамчун стратегияи рушди иқтисодӣ дар минтақаҳои кӯҳӣ мамлакат тавсиф дода шудааст.

Дар боби дувуми диссертатсия “Таҳлил ва баҳодии дарачаи истифодабарии сарватҳои таърихӣ фарҳангии минтақа ва дурнамои рушди он” ҳамчунин таҳлилу коркарди объектҳои табиӣ таърихӣ-фарҳангии минтақа ва иқтисодӣ онҳо, хусусиятҳои мухталифи географии таърихӣ фарҳангии сокинони минтақаи кӯҳистони

Бадахшон ҳамчун омили ҷалби онҳо дар фаъолияти сайёҳӣ, ҷойгиршавӣ ва тавсироти ёдгориҳои таърихи антропологии минтақаи сайёҳии Бадахшон маълумоти мушаххас гирд оварда шудааст.

Дар боби саввуми диссертатсия “Стратегияи рушди сайёҳии таърихӣ фарҳангӣ: мушкилот, роҳҳои ҳал ва мукамалгардонии он”, ноҳиябандии сайёҳии ҳудуди минтақаи сайёҳии Бадахшон вобаста ба мавҷудияти захираҳои сайёҳии таърихӣ фарҳангӣ, мушкилоти асосии фаъолияти самаранок ва рушди соҳа, марҳилаҳои асосии рушди сайёҳии таърихӣ фарҳангӣ ва таҳияи модели ташкилии рушди иқтисодӣ иҷтимоӣ минтақавӣ он, марҳилаҳои асосии рушди самаранок соҳа, модели минтақавӣ ташкилии рушди иқтисодӣ иҷтимоӣ соҳа, дурнамо ва афзалиятҳои стратегӣ таҳқиқ таҳлил гардидаанд.

Дар хулосаҳои бобҳо ва хулосаи натиҷаҳои асосии таҳқиқоти диссертатсия бо дастрасии таҳлили бобҳо ва тавсияҳои мушаххас ҷамъбаст карда шудааст.

Дар хулосаи диссертатсия унвонҷӯ дар ҳаҷми 9 банд нуқтаҳои асосии таҳқиқоти хешро натиҷагирӣ намудааст, ки илмиву мантиқӣ буда, мӯҳтавои диссертатсияро фаро мегиранд ва хусусияти навгонӣ доранд. Ҳамзамон, вобаста ба ҳар як банди хулоса оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқ тавсияҳо пешниҳод гардидааст, ки барои истифодаи амалӣ муфид буда, ба рушду равнаки соҳаи сайёҳӣ дар Тоҷикистон ва ташаккули он дар минтақаи мазкур нигаронида шудаанд, ки ба пешниҳодҳо аз хусусияти амалӣ доштани диссертатсия дарак медиҳанд.

5. Арзёбии аҳамияти натиҷаҳои бадастомада.

Аҳамияти илмӣ ва назариявӣ дар кори диссертсионӣ ифода ёфтааст, ки муқаррарот ва хулосаҳои асосии он барои истифодаи амалии муассисаҳои сайёҳӣ дар системаи идораи минтақавӣ рушд ва ташвиқи сайёҳии таърихӣ фарҳангӣ дар ҳудуди ВМКБ-и Ҷумҳурии Тоҷикистон метавон истифода кард. Модели таҳияшудаи рушди минтақавӣ сайёҳии таърихӣ фарҳангӣ барои самаранок ба роҳ мондани фаъолият оид ба ташаккул ва рушди ин намуди сайёҳӣ мусоидат мекунад.

Равишҳо ва пешниҳодҳои методӣ, ки дар диссертатсия оид ба ташаккул ва рушди устувори сайёҳии таърихӣ фарҳангӣ кор карда баромада шудаанд, метавонанд дар таҳияи нақшаҳои таълимӣ, дастурҳои таълимӣ-методӣ оид ба гузаронидани курсҳои махсус барои донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ ва низомии бозомӯзии

мутахассисони соҳаи сайёҳӣ истифода гарданд.

6. Нашри мақолаҳои интишорнамуда дар маҷаллаҳои тақризшавандаи илмӣ, натиҷаҳо, тавсия ва хулоса.

Мақолаҳои интишорнамудаи муаллиф, ки миқдоран 11-то мебошанд, 5-тоаш дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшавандаи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таъъ расидаанд, ки асоси мундариҷаи диссертатсияро инъикос мекунанд.

Интишороти муаллиф дар маҷаллаҳои илмӣ нашр гардида, эътимоднокии таҳқиқотро тасдиқ менамоянд. Хулосаву тавсияҳо ва натиҷаҳои таҳқиқотии назариявии муаллиф бо истифодаи усулҳои муосири таҳқиқотӣ асоснок карда шудааст.

Диссертант вазифаҳои дар наздаш гузошташударо бо муваффақият иҷро намудааст.

7. Мутобиқати автореферат ба мазмуни диссертатсия.

Мазмуни диссертатсия, нашри он ва автореферат ба ихтисоси 25.00.24 – географияи иқтисодӣ, иҷтимоӣ, сиёсӣ ва рекреатсионӣ мувофиқат мекунад.

8. Мулоҳизаҳо оид ба мазмуни диссертатсия ва ороиши он.

Дар диссертатсия як қатор эродҳо мавҷуд аст:

Бо вучуди ин комёбиҳо, дар диссертатсия баъзе эродҳо ба мушоҳида низ расид, ки ба назар гирифтани онҳо аз аҳаммият ҳолӣ нахоҳад буд, аз ҷумла:

1. Диссертатсия аз нигоҳи забон ва услуб хуб ва босаводона навишта шуда бошад ҳам, ҷо-ҷо ҳатоҳои имлоӣ ва техникӣ ба назар расид (сах. 4, 17, 19, 20, 101, 130).
2. Дар зербоби 3.1. Харитаи ноҳияи Шимолу Ғарбӣ, Марказӣ, Ҷанубӣ ва Шарқии минтақаҳои сайёҳии Бадахшон ва сарватҳои таърихӣ фарҳангӣ дар саҳифаҳои 101, 106, 110 ва 116, инчунин харитаи сатҳи мусоидии ноҳияҳои минтақаи сайёҳии Бадахшон барои рушди сайёҳии таърихӣ фарҳангӣ дар саҳифаи 121 тавсифу пешниҳод гардидааст, хуб мешуд, ки объектҳои ишорагардида бо забони тоҷикӣ навишта мешуд.
3. Дар қори диссертатсионӣ маълумоти таҳлилии нишондиҳандаҳои омории оид ба шумораи сайёҳон дар минтақа кам ба қайд гирифта нашудааст.

Ин эродҳо ҷузъӣ буда, қимати илмӣ диссертатсияро паст намекунанд. Бо вучуди ин, мехоҳам қайд намоям, ки ин эродҳо дар диссертатсияи илмӣ ҳеҷ гуна қобилиятҳои бешубҳа ва ошқори онро

коҳиш намедиханд.

9. Хулосаи умумӣ оид ба диссертатсия ва мутобиқати он ба меъёрҳои «Низомнома дар бораи тартиби додани унвонҳои илмӣ».

Дараҷаи илмӣ, назариявӣ, методӣ ва амалии кори диссертатсионӣ баланд буда, ба талаботи «Низомнома дар бораи тартиби додани унвонҳои илмӣ» ҷавобгӯ мебошад.

Диссертатсияи Симоилбеков Асрор Музофирович дар мавзӯи «Имкониятҳои истифодабарии самараноки сарватҳои таърихӣ ва фарҳангии минтақаи кӯхистони Бадахшон дар ташкили ҳудудии сайёҳӣ», ба талаботи меъёрҳои Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон омода гардида, муаллифи он барои дарёфти дараҷаи унвони илмӣ номзади илмҳои география аз рӯи ихтисоси 25.00.24 - географияи иқтисодӣ, иҷтимоӣ, сиёсӣ ва рекреатсионӣ сазовор мебошад.

Муқарризи расмӣ:

номзади илмҳои география,

дотсенти кафедраи иқтисодиёти

ҷаҳон ва муносибатҳои байналмилалӣ

Донишгоҳи давлатии тиҷорати Тоҷикистон

Амонатова М.А.

Имзои М.А. Амонатоваро тасдиқ менамоям:

Сардори шуъбаи кадрҳо ва корҳои махсуси

Донишгоҳи давлатии тиҷорати Тоҷикистон

« 8 » май с.2023

Пирзода С.С.

Суроға: 734061, Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Душанбе, кӯчаи Деоти, 1/2.

Тел: +992(37)234-83-46, E-mail: tguk@mail.ru